

СЯЛЯНСКАЯ

НІВА

Няхай жыве Беларускі Народ!

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі:
ВІЛЬНЯ, ЗАВАЛЬНАЯ 6. (Wilno, Zawalna 6.).
Рэдакцыя адчынена штодня ад 9 да 3 га-
дзіны апрача свята.
Рэдактар прыймае ад 12 да 2 гада.

Зямля Сялянству бяз выкупу!

Падпіска:

на адзін месяц — 1 зал., на 3 месяцы — 2 зал.,
на 6 месяцаў 4 зал., на год — 8 зал.

Для заграшчы удвая даражэй.
Аплата надрукаванага заложыць ад рэдакцыі

ВЫХОДЗЕ ў СЕРАДУ І СУБОТУ.

ОРГАН БЕЛАРУСКАГА СЯЛЯНСКАГА САЮЗУ.

Дзе-ж закон?

Распараджэннем п. міністра ўнутра-
ных справаў Беларуска Сял. Раб. Грама-
да абвешчана нелегальнай партыяй. Хоць
зьяўляемца палітычнымі праціўнікамі Гра-
мады, але-ж у імя справядлівасці хочам
разгледзець зусім безстаронна гэтую справу.

Перадусім, калі прыглядзецца да па-
ступку ў даным выпадку ўраду, дык уви-
дзім, што ўрад ліквідуючы Грамаду, апэ-
руе ў гэтым не на падставе якіх-коліч
ўставаў ці абавязуючых законаў дзяржа-
вы, а проста на свайму на гэта жаданню.
Ясна, што ў дэмакратычнай рэспубліканскай
дзяржаве гэта не павінна мець месца.

Гэтакія справы творацца або на пад-
ставе ўставаў, або на судовым пастановам.
Аднак-жа гэтага ў даным выпадку мы ня ба-
чым. Праўда, арышты сярод Грамады ад-
быліся і можа сярод арыштаваных будуць
гэткія асобы, якія падайдучы пад кадэкс
карны за антыдзяржаўную прапу, але-ж
можа ня ўсе. Калі-ж нават, паўтараем,
і будзе хто вінават, дык ці-ж за аднаго ці
некалькіх сваіх сябраў адказна ўся арга-
нізацыя? — Далусьцім, што ўсе сябры да-
гэтуль легальнае партыі вінаваты, дык ча-
му-ж тады робяцца выняткамі, чаму-ж не
арыштоўваюцца пагалоўна ўсе сябры? Ча-
му? — Таму, што ўсе не вінаваты. А калі
гэтак, дык нашто-ж пэўнай частцы гра-
мадзянства адбіраць свабоду вольнага пра-
яўленьня сваёй палітычнай думкі і аргані-
заванага імкнення на правы бліжэй бакоў
жыцця і абставінаў?

Пішучы гэта, мы не баронім ідэалёгію
Грамады, не, мы астаёмся пры сваіх пагля-
дах, але-ж звярчаем увагу на тое, што з
ідэалёгіяй бароцца фізічнаю сілаю нельга.

Ведаем добра, што ўва ўсіх дэмакраты-
чных дзяржавах ёсць вольнасць палі-
тычных перакананняў. Усім грамадзянам
дазваляецца мець свае ўласныя пераканан-
ні і належыць да тэй ці іншай палі-
тычнай партыі. Нават камуністычная пар-
тыя ў большасці дэмакратычных дзяржа-
ваў зьяўляецца легальнай. Найбольш анты-
дэмакратычны лад ёсць якраз у СССР.,
дзе грамадзянам не дазваляецца належыць
да ніякае партыі апрача камуністычнай,
затое жыхары Саюзу СССР не зьяўляюцца
вольнымі грамадзянамі, а толькі падданымі
камуністам, якія не прызнаюць у чалавеку
ягонага Я. Але-ж дэмакратычныя дзяржа-
вы ня могуць браць прыкладу з Саветаў.
Калі так урады пачнуць абвешчаць палі-
тычныя партыі за нелегальныя, дык няве-
дама на якой партыі устрымацца, бо сярод
сяброў кожнае партыі могуць знайсціся
праступнікі з урадовага пункту гледжання,
ды на т правакатары, якія сумысьле могуць
наладзіць якую авантуру сярод часткі сяб-

Прамова сэн. Багдановіча

ў Сэнаце 10. III с. г. пры дыскусіі над бюд-
жэтам Міністэрства Рэлігійных Вызнанняў.

Высокі Сэнаце! Ад імя Клюб, да якога
маю гонар валежаць, г. з. ад імя славянскіх
меншасцей Сэнату, заяўляю, што мы будзем
галасаваць проці бюджэту Міністэрства Рэлігій-
ных Вызнанняў. Хоць гэтая высокая трыбуна
дае нам права дэкларацыйна высяніць і ўма-
тваваць нашы адносіны да бюджэту, і, паміма
таго, што мы ўжо мала верым у актуальнае
значэнне дэкларацыяў — Вы Паны, адвучы-
лі нас верыць, — але-ж ўзяты намі абавязак
перад народамі якія мы прадстаўляем, змушае
нас яшчэ раз, можа быць апошні раз, выка-
рыстаць з гэтай трыбуны, пакуль і яна не знік-
ла для нас, як зніклі ўрачыстыя абяцанкі поль-
скіх правядыроў. На жаль, якую горкаю іроніяй
звычай для нас сучасныя ўспаміны аб тых вы-
сокіх лезунгах, — аб „роўных з роўнымі і воль-
нымі!“ Тыя, якія занадта хутка з запалам эн-
тузіястаў, паверылі ў праўдзівасць гэтых слоў,
цяпер за тую веру пакутуюць за кратамі...

Пераходзячы да справы, папярэдняй, што
буду гаварыць выключна аб царкоўных спра-
вах дзеля таго, што аб школьных справах бу-
дзе гаварыць мой калега — украінец сэн. Кар-
пінскі.

Сучасны ўрад выступіў з паважнай вы-
вескай як урад „маральнага аздараўленьня“.
Плошча адносінаў паміж Царквою і Дзяржаваю.
лічу, ёсць адна з тых, якая найбольшь выма-
гала тасавацца да гэтай падставы. Аб нашых
царкоўных балаячках і ненармальнасцях у сваім
часе многа гаварыў з гэтай трыбуны і не ха-
цеў-бы паўтарацца. Але-ж тагды адзін з маіх
калегаў не згадзіўся на маю характарыстыку
палажэння праваслаўнай царквы ў Польшчы,
на падставе маіх зусім непрыязных адносінаў
да герархіі афіцыйнай. Дзеля гэтага з мэтай
апраўданья маіх высьненняў, прытачу не-
калькі выняткаў з мэморыялу, які паданы быў
у канчатку 1925 г. таю самаю афіцыйнаю
герархіяй, карыстаючыся з даверу ўраду.

Пуводле таго мэмарыялу, палажэнне пра-
васлаўнай царквы ў Польшчы ня можа лічыцца
нармальным. „Адносна права ўласнасці
праваслаўнай царквы не прызнаецца“. „Уся
маемасць царквы фактычна канфіскавана“.
„Міністэрства не прызнае права ўласнасці на
самыя царкоўныя будыні“. „Былі шматраза-
выя прыклады зачынення царкаваў і недапуш-
чэння да іх духоўнікаў“. „У апошніх часах
ізноў зьявіліся выпадкі гэтак званай рэвіды-
кацыі, г. з. проста ўрываўся ў царквы р.-ка-
таліцкія духоўнікі шляхам зрывання замкоў,
пасля царква ўжо аставалася ўласнасцю ка-

талікоў, або ў лепшым выпадку ізноў запечат-
валася, а вінаваты аставаліся не пацягнутымі
за гэта да адказнасці“. „Царкоўная ўлада і ўся
герархія да ніжэйшых ступеняў уключна
пастаўлена ў залежнасць ад добрай або злой
волі адміністрацыйных уладаў, вышэйшай або
ніжэйшай катэгорыі“. „З духоўнае школы мі-
ністэрства твораць нейкія пробы, выконвання
часта без паведамленьня духоўнай уладзе“.
„Ніжэйшае рэлігійнае навучанне зусім ня іст-
нуе“. Духавенству катэгарычна забаронена „ня-
дзельная“ школа для вучэння пры царквах
дзяцей пачаткаў веры, царкоўна-славянскае мо-
вы і царкоўнага сьпеву“. „Да апошняга часу
большасць духавенства лічыцца за „obsokra-
jowców“ і ледзь таларуюцца, будучы пазбаўля-
ных элементарных правоў“ і г. д. Вось якую
характарыстыку дае афіцыйная царкоўная
ўлада, з гэтага відаць, што вічога не перавы-
шыў ў маёй папярэдняй прамове.

На жаль мушу сьцьвардзіць, што за гэты
апошні год пад уладай ураду „маральнага азда-
раўленьня“ гэтае палажэнне не палепшылася.
Каб не быць галаслоўным прытачу факты.

Яшчэ ў 1921 годзе ў абураючы спосаб у
часе набажэнства была адабрана праваслаўная
царква ў Новым-Двары, Сакольскага пав. Уся-
кія заявы і просьбы парафіян аб звароце ім гэ-
тай царквы асталіся бяз вынікаў. Мясцовы ксёндз
ужо пачаў перабудоўваць тую царкву на кас-
цёл, хоць касцёл ёсць блізка. Парафіяне
зьярнуліся ў Сойм. У 1923 годзе ў Новым-Двор
выяжджала ў поўным складзе соймавая камісія,
якая прызнала рацыянальнасць дамаганьні па-
рафіян і аднагалосна выразіла апінію, што
знішчэнне царквы належыць зараз-жа прыста-
навіць і што ўрад павінен прыхіліцца да на-
правы знішчэння часткова Царквы.

У той час яшчэ ня было „маральнага азда-
раўленьня“ і дзеля гэтага ўрад трохі лічыўся з
апініяй уставадаўчых палат. Міністэрства рэлі-
гійных вызнанняў ужо ўлажыла адзін за дру-
гім два праекты коштаў гэтай царквы, але пас-
ля праекты тыя былі схаваны ў бюрка, а мяс-
цовы ксёндз, пачуўшы ў паветры „маральнае
аздараўленне“, ізноў патроху ўзяўся зніш-
таваць царкву. Цяпер парафіяне просяць, каб
ім пазволена было адбудаваць царкву на ўлас-
ны кошт, але-ж і гэтага ім не даюць. Некато-
рыя вёскі гэтай парафіі ад найбліжэйшай царквы
знаходзяцца ў адлегласці 18 кілёметраў. „Ма-
ладая парафіяне — гэтак пішучы верныя гэтай
парафіі — сьвяточнымі днямі, вынікам вялікай
адлегласці ад царквы, шукаюць забаўкі ў
пьянстве і ў картачнай ігры, мёртвыя хаваюць
без абрадаў, дзеці астаюцца бяз хрысту,
многа верных бяз споведзі і г. д. Няхай паны
скажуць: для каго гэта ўсё робіцца, каму гэта
патрэбна: каталіцкаму касцёлу? Дзе той „ter-
tius gaudens“, які скарыстаў з гэтае непатрэб-

роў партыі, каб пасля ўрад могу ўсю пар-
тыю абвясціць нелегальнаю, забараніць да
яе належыць. Калі пайсьці на гэтай даро-
зе, то можна будзе зайсьці задалёка і, та-
кім чынам, зусім скасаваць дэмакратыч-
ны лад.

Апошні загад ураду якраз зьяўляецца
антыдэмакратычным, не апіраецца на нівод-
нае ўстава і затым нярэчыць асновам кан-
стытуцыі. Аднак у тым нашам прыкрае па-
лажэнне, што гэтае канстытуцыі не баро-
ніць польскае грамадзянства, але меншасць.

Рэч ясная, што нашая аброна яшчэ
больш падахвочвае ўрад да беззаконных
загадаў і распараджэнняў. Мы гэтаму зу-
сім ня дзівімся, але дзівімся, польскаму
дэмакратычным грамадзянству! Як яно ўжо
выглядае ў вачох цывілізаванай дэмакраты-
чнай Эўропы, калі дазваляе ўраду каса-
ваць заваяваныя яшчэ з часоў французскае
рэвалюцыі?!

нае барацьбы? Злажыў я ў гэтай справе прапозыцыю ў Сэнаце, маючы хоць і слабую надзею, што гэтая прапозыцыя будзе хутка пастаўлена на пленум Сэнату, а цяпер аб гэтым болей гаварыць ня буду.

Аднак-жа прашу ўзяць пад увагу, што гэты факт не адзіны, а толькі найболей тыповы. Магу прытачыць факты і іншага роду. У Саловічах, Баравовіцкага пав., дзе ледзь можна налічыць 500 каталікоў пры 4.000 праваслаўных, дзе ёсць добры касцёл, адабрана праваслаўная царква на падставе таго, што яна некалі была ўніяцкаю. Разам з царквою адабрана каля 180 дзесяцінаў зямлі для аднавікаў і парафіяльнага дому. Замест гэтага дана 33 дзесяціны пад лесам, але забароняна карыстацца гэтым лесам і зямлёю да таго часу пакуль урад не прадаць гэтага лесу і пакуль гэты лес ня высячэцца, а адначасна змушаюць народ будаваць новую царкву ўласнымі сродкамі. Чым, як ня кпінамі можна назваць гэтакія факты.

Яскравым прыкладам бяспраўнасьці духавенства можа служыць факт, які маем з 80-гадовым сьвяшчэннікам Арэнем, які з дзядоў і праўдзюў паходзіць з гэтага краю і ня гледзячы на гэта ў працягу некалькіх гадоў ня можа атрымаць правоў грамадзянства. Аб гэтым факце два гады таму назад гаварыў з гэтай трыбуны ў часе дыскусіі над бюджэтам мін. унутр. спр. мой калега сэн. Назарэўскі. Ад таго часу гэтая справа змянілася на тую, што Арэнь мае ўжо ня 80, а 82 гады.

А што зроблена з нашымі духоўнымі сэмінарыямі? Замест духоўных школаў маем варштаты для полёнізацыі нашых дзяцей і ператварэньня іх на духоўных палёнізатараў у будучыне. Не магу ня ўспомніць з пачуцьцём надга вялікага здзіўленьня, як 1925 годзе ў часе дыскусіі над бюджэтам міністэрства вызнаньняў мой калега кс. сэнатар Мацеевіч, адказваючы на маю прамову, са словаў нейкай Лунінай, гаварыў аб нейкім няпрыстойным паступаньні вучняў духоўнай сэмінарыі ў Вільні ў прысутнасьці свайго рэктара і антыпольскай дэманстрацыі, якая быццам мела там месца. (кс. сэнатар Мацеевіч. Навошта Пан аб гэтым успамінае; бо-ж мы ўжо аб тым забылі?) Дык і добра, няхай Пан прыпомніць. Я мала даю веры тым крыніцам, на якія паказвае кс. сэнатар (Луніна, на колькі знаю, — вядомая вуліцкая дзеячка).

Унутранае жыцьцё Сэмінарыі ад таго часу як я быў агульня адсунуты мітрапалітам Юр'ем пры супрацоўніцтве ўраду і аднаго быўшага бальшавіцкага камісара, мне таксама мала вядома, толькі з чутак, але, калі хоць частка таго, аб чым ён гаварыў ёсць праўда дык, якім яскравым гэта можа быць даказаньнем не, таго аб чым гаварыў шаноўны калега. Гаворачы аб тым, ён, — ня ведаю на якой паставе, — зварочваўся з заклікамі да мяне. Закід не па належнаму адрэсу. Сучасная Сэмінарыя, гэта — дзіця міласьці паміж архімадрытам Піліпам, Марозавым і міністэрствам вызнаньняў і я з гэтай справаю ня маю нічога супольнага. А гэтыя прыклады гавораць аб тым, што прымусовая палёнізацыя незаўсёды дае добрыя прыклады, аб якім паны думаеце. Некаторых можа гэта і палянзіуе, але-ж разам з гэтым творыць і адваротную. Здаецца мне — магліб паны пераканацца ў гэтым на падставе ўласных дасьледаў, — прыбы русіфікацыі Вас самых. Дык, ці-ж ня было-б найлепш і найпрактычнай з усіх паглядаў стварыць навучаньне моладзі на шырокіх культурных падставах, якое-бы вучыла любіць перадусім свае, але і шанаваць, і ра-

3 жыцьця студэнтаў.

Беларускаму студэнству трэ' было-б задумацца над тым, што ў канцы гэтага году павінен адбыцца агульны гадавы зьезд беларускага студэнства. Гэты зьезд павінен нас тым больш цікавіць, што на ім будзе абраны дэлегат на канфэрэнцыю Міжнароднай Студэнскай Канфэрэнцыі (СІЕ) ў Рыме. Беларускаму студэнству каптавала шмат працы, каб, нарэшце, яго цэнтральная арганізацыя стала сябрам Міжнароднай Студэнскай Канфэрэнцыі. Першая спроба ў 1924 г. на кангрэсе ў Варшаве не дала пазытыўных вынікаў і толькі пасля натужнай працы часьціны беларускага студэнства ўдалося дабіцца таго, што канфэрэнцыя СІЕ ў Празе ў 1926 г. прыняла Аб'яднаньне Беларускіх Студэнскіх Арганізацыяў (АБСА) як вольнага сябра, не зважаючы на пратэсты нашых ворагаў. Цікава адзначыць, што разам з Маскалямі (ОРЭСО) пратэставалі нашы зьменатчынікі. Вось дык коопэрацыя: расейскія манархісты і беларускія зьменатчынікі! Патрыятызм! Ці можна іх пасля гэтага назваць Беларускамі?

Вось цяпер, як сябры СІЕ, мы павінны выкарыстаць ўсе магчымасьці каб умацаваць сваё міжнароднае становішча, а таксама дабіцца некаторых выгад для сяброў СІЕ, якія асабліва вагу мелі-б для нашага студэнцтва, як напрыклад, раўнапраўнасьць дыплёмаў высокіх школаў ува ўсіх гаспадарствах і інш. Апрача таго пры пасярэдніцтве СІЕ маем магчымасьць стыкацца з рознымі суьветнымі студэнцкімі арганізацыямі, як і паасобнымі сябрамі. Думаю, што ні адзін з цяперашніх студэнтаў стане выдатным палітыкам у будучыні, які з цяперашняй спаўпрацы ў СІЕ будзе нас знаць і нашым прадстаўніком ня трэба будзе талкаваць, што Беларусь гэта не белыя Русы (белагвардзейцы), што жывуць не на берагох Белага мора, а якраз у цэнтры Эўропы і таксама, што ня ўсе Беларусы ў Польшчы „bolszewicy“. Праца для нашага студэнцтва ў гэтым кірунку вельмі цяжкая, бо ўсюды прыходзіцца ісьці вопшчупкам, а наша старэйшае грамадзянства ня лічыць патрэбным хоць трэшчу нам памагчы. Трэба часопісь выдаць, студэнты мусяць прадаваць карткі на абед, трэба дэлегата паслаць на зьезд, нясі пальто ў лямбард і ўрэшце, даведаемся з якога небудзь „Праменя“ аб нейкіх чорных сродках. Бязумоўна маючы „белыя“ сродкі можна гаварыць аб чорных. Ня гледзячы аднак на ўсе перашкоды наша студэнцтва павінна між сабою моцна аб'яднацца і стаць на здаровы грунт грама. зкае супраць і супольнага даверу.

Студэнт.

зумець чужое. Вось гэта той адзіны грунт, на якім мусімо ставіць кожнае навучаньне, дзе ня можа быць месца ані для павізму, ані для палітыкі. Пакуль быў на становішча рэктара гэтай сэмінарыі, праўда, не паялі мы роты (польскі гімн — прып. Рэд.) на кожнай малітве і на набажэнстве ў царкве, але і на робілі мы палітычных дэманстрацыяў.

Ніколі не зністажай газэты, прачыташы дай яе суседу.

ры, бары...“ які ёсць цікавы праз тое, што пісаны ён здаецца, з боку формы, над моцным уплывам польскіх поэзіяў Жулаўскага.

Вагульлі, на кольку можна судзіць па зьместу і формы некаторых вершаў Купалы, а гэтак-жа з яго перакладаў,—найбольшы літэратурны ўплыў маюць на яго: А. Міцкевіч, Л. Сыракомля, М. Канапніцкая і Ю. Жулаўскі, якія відаць блізка яму па духу.

З'явішча гэта будзе для нас зусім натуральным і зразумелым калі ўспомнім, што Купала—каталік, паходзіць з дробнае, фальварачнае шляхты і выхаваны ў духу заходняй культуры.

Адным з лепшых твораў ня толькі ў гэтай групе, але і ўва ўсім зборніку з'яўляюцца 2 імпрэсы, злучаныя супольным назовам: „Крым“ (ст. 44—45), пісанья пад уражаньнем пабыту Купалы ў Крыме, восеньню 1923 г.

Характэрным ёсць ў іх тое, што Купала хоць і адчувае з аднаго боку хараство прыроды Крыму, аднак, навывшні змалку да шэрага неба сваёй паўвочнай бацькаўшчыны, чуюцца прамтакі прыгнечаным гэтай чужой яму пышнасьцю знойнага паўдня і сумуе на родным краі, а ізноў прыгожыя палацы і каменныя стужкі пудін, нагадваюць яму прадусім тую шэрую грамаду рабачаў, якая будавала іх за марны грош.

3 жыцьця пад Польшчай.

Паседжаньне Сойму.

22-га г. м. адбылося паседжаньне Сойму. Самым цікавым пытаньнем на парадку дня стала прапозыцыя аб выказе няверы міністрам Незабытоўскаму і Мэйштковічу. Абодва гэтыя міністры—манархістыя па сваім палітычных паглядах і абшарнікі. Большасьць Сойму, як ведама, складаюць буржуазныя прадстаўнікі, дык і вышла, што прапозыцыя аб выказе гэтым міністрам няверы адпала. Значна—Сойм згаджаецца з абшарніцкімі паглядамі.

Пасля адчытаньня рэзультатаў галасаваньня—была пададзена прапозыцыя аб выказе няверы ўсяму кабінэту міністраў у тым і маршалу Пілеудскаму. Сойм не згадзіўся на т паставіць гэтую прапозыцыю на парадак дня. Пасля гэтага некаторыя паслы сталі крычаць „Далоў фашыстаўскі ўрад!“ Паслоў, якія паднялі гэтакі крык, выправадзілі з соймавай сальі, а маршалак зачыніў паседжаньне.

Ліквідацыя Грамады і Незалежнай Партыі Хлопскай.

Як ужо ведама, дык вышэй паданья партыі абвешчаны нелегальнымі і належаць да іх забаронена. Пры гэтым абвешчана, каб нябаўна адаць уладзе ўсе партыйныя акты (праграмы, інструкцыі, пратаколы паседжаньняў, рожныя друк, партыйныя білеты, пячаткі, штампы, маемасьць і фондушы г. зн. грошы). У сувязі з гэтым адбыліся вобскі па гуртках і камітэтах. Ёсць новыя арышты. Хто будзе далей належаць да гэтых партыяў, дык будзе карацца па ўсеў жорсткасьці закону.

Яшчэ аб Ваявудзім.

На паседжаньні Сойму 22 г. м. маршалак Сойму прачытаў пастановы маршалкоўскага суду ў справе пасла-дэфэнзыўшчыка Ваявудзкага. Пасля гэтага ў сваёй прамове зазначыў, што згодна тых фактаў, якія ёсць адносна пасла Ваявудзкага, дык яго (п. Ваявудзкага) нельга назваць праступнікам проці пісанага права (проці Польшчы—прып. Рэд.), але-ж паміма гэтага ёсць маральнае права, якое пас. Ваявудзкі бязумоўна парушыў.

Значна, нашыя вывады падцьвярджаюцца. Пасол Ваявудзкі будучы агентам дэфэнзывы, працуючы на карысьць дзяржавы, ня можа за гэтую дзяржаваю быць пакараны, але-ж выдаючы дэфэнзыве сэкрэты Беларускага Пасольскага Клубу і робячы даносы бязумоўна вінават перад намі і перад сваім сумленьнем. Нават маршалак Сойму залічыў пасла Ваявудзкага да праступнікаў, нават маршалак Сойму лічыць за праступнасьць быць паслом і дэфэнзыўшчыкам, а Антон Луцкевіч, лічачы сябе Беларускам, змагаром і барацьбітам за правы Беларускага Народу і працоўных, апраўдаў Ваявудзкага.

Польскі гандлёвы флот.

У Вільні гэтымі днямі адбыўся зьезд прадстаўнікаў марскога і рэчнага гандлёвага флоту, на якім выясьнілася, што адно вольнае места Данцыг мае ў 4 разы большы флот як уся Польшчая дзяржава.

Канец лодзінскай забастоўкі.

Лодзінская забастоўка скончылася. Роботнікі сталі працаваць. Справа аб павышэньні заробатнай платы са згоды работнікаў і прадаўцаў пашла на разгляд ураду.

Паэтыцкая творчасць Які Купалы.

(З нагоды 20-летняга юбілею ягонаў літэратурнай творчасьці: 1905—1925).

1. Творчасць лірыка-эпічная.

V. „Безназоўнае“.

(Працяг).

Пераходзячы да II-ой групы вершаў—„мяшанай“, прадусім трэба падчыркнуць тое, што яна з боку вартасьці мастацкай і літэратурнай, значна перавышае групу I-ую.

Зьмест яе вельмі рожнародны.

Тутака знаходзім мы і матывы вясковыя і вершы гумарыстычныя і фантастычныя і настраі і пераклады, а ў самым канцы зборніку, няма ведама чаму, заблукаўся на т драматычны абраз „На папасе“, які ўжо быў раз друкаваны ў зборніку „Шляхам жыцьця“.

Ужо першы, поўны настраю, верш гэтай групы п. н. „Вань“, утрыманы ў форме, набліжанай да рыцарскай бальяды, ёсць даволі цікавым і арыгінальна апрацаваным творам; гэтак-жа заслугоўвае на ўвагу і чарговы верш з сымбалічна-патрыятычным зьместам: „А ў ба-

„На узьбярэжжы Крымскіх вод
„У веба сінь глядзіць Ай-Петры, —
„Над ёй аблокаў карагод,
„Пад ёй прапасьцістыя нетры.
„Глядзіць Ай-Петры ў дол з вышын
„На белы хаты, на палацы,
„На стужкі каменных пудін —
„Плады нявольніцкае працы.
„А я — з далёкіх ніў пясняр —
„Па Гаспры з куту ў кут снуюся,
„Гняце мне думкі Крыму чар,
„Маркотна мне без Беларусі“.

Тут-жа побач знаходзіцца найлепшы верш усяго зборніку, першарадная пэрліна беларускае лірыкі—кружаўная імпрэсія „Лясное возера“ (ст. 46); вось яе змест:

„Дрэме абсаджана лесам адвечным,
„Цінай засланае возера ў лесе;
„Шастае сьціха асока і аер,
„Нудныя казкі куст з кустам шапоча.
„Сосны і вязы, дубы і асіны
„Вокала возера вартай пасталі,
„Долу ківаюць паклоны нямыя,
„Небу малітву таёмную твораць.
„Возера! Возера! Іду к табе сумны
„Соннаю пушчай, амшалаю сьцежкай,

НАВІНЫ.

— Арышт кс. В. Гадлеўскага. Надовячы паліцыя арыштавала ў Жодзішках кс. В. Гадлеўскага і вывезла яго ў Варшаву, дзе пасадзіла ў Магатоўскі востраг.

Кс. Гадлеўскі, званы ўсім патрыёт-Беларус, які за сваю працу на адраджэнскай ніве быў засуджаны на 2 гады адседкі ў кляштары.

— Ці гэта праўда? Пад гэтакім запытаннем віленскае польскае „Stowo“ падае вестку, быццам у кураторыі школьнага акругу ідуць напярэдняе дзейнасці нейкай камісіі, што кваліфікавала польскае вучыцельства. Гэтая камісія нарабіла шмат „памылкаў“ вызначаючы пэрсні вучыцельству вышэй чым належала, дык цяпер кураторыя гэгую пераплату спажання з вучыцельства, а таксама хоча сыскаць і з тых вучыцелюў, якія ўжо звольнены: ім кураторыя пагражае судом.

— Мытныя льготы на бульбу. Ёсць распараджэнне аб адмене пошліны на бульбу, якая будзе прывазіцца з за граніцы на насенне.

— Рэдактары пад суд. 23 г. сакавіка пацягнулі да судовае адказнасці рэдактараў польскае газеты „Przegląd Wileński“ і літоўскае „Vilniaus Aidas“ першы за змяшчэнне ў № 5, а другі ў № 27 сваіх часопісяў, артыкулаў пратэсту проці высялення ксяндза Шымашыса.

— У бюро пасярэдніцтва працы. Дзяржаўны ўрад пасярэдніцтва працы будзе сам сваімі кандыдатамі з ліку безработных запаўняць усе вольныя месцы працы. Дзеля гэтага ўсе працадаўцы абавязуюцца аб усіх патрэбах іх у работніках наведваць бюро пасярэдніцтва працы.

— Венгерскія спартоўцы. 22 і 23 г. сакавіка ў Вільні былі два венгерскія спартоўцы, якія надумаліся пехатою ў працягу 1926—1932 гадоў абыйсці ўвесь сьвет. Яны ўжо прайшлі некалькі дзяржаваў.

Польскі дзяржаўны бюджэт.

Абрады над польскім дзяржаўным бюджэтам закончаны. Аканчальныя цыфры прыняты: даходаў налічана—1.990.539.942 злоты, а выдаткаў—1.973.427.217 злотых. Згодна гэтакаму плянаванню, дык у бягучым годзе ў польскім скарбе павінна астацца—17.112.725 злотых. На паперы дык аблічана лоўка, толькі ня ведама як гэта будзе на практыцы.

Новыя 5-ці залатоўкі.

25 г. м. пушчаны ў зварот новыя грашовыя банкноты па 5 злотых. Новыя паперкі розняцца ад папярэдніх колярам і рысункамі, вымер той самы, тая самая вартасць, ці набытая сіла.

Вымена 50-ці залатовак.

Нядаўна былі пушчаны ў зварот банкноты па 50 злотых, друкаваныя на зусім благой паперы, якія надта хутка нішчацца, дык цяпер пастаноўлена браць 50 грошай, за памен у банку гэтых благіх паперак на навейшыя.

Дык кожны, хто ўмее чытаць, спяшайся выпісаць сваю газету „Сялянскую Ніву“.

„Жоўтае лісьце шасціць пад нагамі,
„Шчокі калючка сасновая шчыпе.
„Сам з сабоў на-сам пад дубам
[саджуся, —
„Вочы і думкі пабеглі далёка...
„Сьцішна над возерам, воблачна
[ў небе...
„Недзе запелі Узьвіжаньне гусі.

Пісаны гэты дасканальны верш яшчэ ў восені 1919 г.

З іншых вершаў гэтае групы трэ' ўсніць: панурага „Гругана“ (ст. 50); дасціпнага „Вая“ („Бегаў бай па сьцяне, у чырвоным каптане...“; ст. 63) і дасканальна напісанага, едкага „Поэта і цэнзора“ (ст. 78); іранічнае „А зьяволька нукавала...“ (ст. 65); цікавага сваім добрым гумарам і ўмелым насылядаваньнем крыкаў рожнай жывёлы і г. п. „Караля“, якім аказваецца звычайны пастушок, даглядаючы стада (ст. 72) і ўрэсьце—два, дасканальныя як заўсёды ў Купалы, пераклады з польскага: магутны, поўны глыбокага трагізму „Хаўтурны марш“ — Корнэля Уейскага (ст. ст. 55—61) і гумарыстычная байка вершам „Дзед і баба“—Я. Крашэўскага (ст. ст. 75—77).

На спецыяльную ўвагу заслугоўвае тут яшчэ невялікі дыалёг, п. н. „Сын і маці“ (ст. 67—70), які павінны знайсці сабе пачэснае

Аб маральным брудзе.

Званы на віленскім бруку, калега пасла Ваявудэкага, п. Антоні Луцкевіч напісаў сам да сябе пісьмо аб нейкіх напэптываных і зьмесьціў яго ў аднаднёўцы „Наш Водклік“. Ясна, што проці яго бруднай асобы і прадажнай працы, а цераз гэта надта шкоднай Беларусам, ніхто цішком гаварыць ня зьбіраўся: аб гэтым гаворыцца адкрыта і голасна. Да гэтага пісьма А. Луцкевіч прычпіў і п. Сьвяневіча, таго Сьвяневіча проці якога мы ў сваіх артыкулах зусім і фактычна ніякіх закідаў і цішком яму не рабілі.

У тым-жа пісьме А. Луцкевіч гавора аб даносах на яго, але-ж і гэта таксама пустагук, бо ніякіх даносы на калегу і абаронцу агента дэфэнзывы пасла Ваявудэкага рабіць не карысна і не патрэбна. Акрамя гэтага, каб гаварыць аб даносах, — трэба мець фактаў, дык няхай-жа п. А. Луцкевіч дасьць факты, калі і каму на яго рабіліся даносы? Не на толькі неразумныя сябры Саюзу, каб мець супольнасць з дэфэнзываю, ды яшчэ з даносамі на пасярэдняга супрацаўніка дэфэнзывы.

Пішучы аб перадавіцы „Сял. Нівы“ А. Луцкевіч гавора: „ксяндзоўска-ярэмічаўская банда ўжо публічна адважылася зрабіць мне нягодны, сьведама ілжывы закід, быццам я даваў п. Ваявудэкаму „інфармацыі“ аб Беларускам Пасольскім Клюбe.“

Дык вось, паглядзімо на гэта! — Тое што ён называе нас ксяндзоўска-ярэмічаўскай бандай, дык гэта можна вытлумачыць тым, што ўсялякія супрацоўнікі, ці інфарматары дэфэнзывы інакш ня могуць ляць шчырых Беларусаў, што працуюць супольна на карысьць адраджэньня Беларускага народу. Гаварыць-жа аб прадажнай скуру А. Луцкевіча ня трэба адвагі, а калі ён прыдае сам сабе павягі, дык яна нікога не абавязуе. Што датычыць „нягоднасці і сьведама-ілжывасці“ зробленых А. Луцкевічу закідаў, дык гэтыя словы не апраўдаюць яго, бо факт астаецца фактам. І вось гэты факт яшчэ раз прыпомнім.

Пасол Ваявудэкі сам прызнаўся на маршалкоўскім судзе, што ён быў агентам вайскавай дэфэнзывы і рабіў даносы на Беларусаў, выдаючы сэкрэты Беларускага Пасольскага Клубу. Дык пазвольце запытацца: — дабро ці зно рабіў п. Ваявудэкі нам Беларусам і ці вінават ён перад намі?

— Ясна, што пасол Ваявудэкі, робячы злую справу Беларусам, крыўдзіў нас, а ў гэтым і вінават перад намі. Але-ж, ня глядзячы на гэта, А. Луцкевіч публічна апраўдвае п. Ваявудэкага і аб яго нявіннасьці не падае фактаў. Дык з гэтакае пастаноўкі гэтага пытаньня, сама па сабе вынікае сутнасць, што, калі А. Луцкевіч бароніць п. Ваявудэкага, дык знача паміж імі ёсць супольнасці, знача яны супрацоўнікі. Каб падмацаваць гэта пазвольм сабе зьвярнуцца да недалёкай мінуўшчыны. Пасля таго, як была абвешчана незалежнасьць Беларусі, дык польскі ўрад прэтэндуючы на яе — ніяк ня меў адвагі адкрыта скасаваць Беларускаю Свабоду, яму неабходна трэ' было зрабіць гэта ўкосным шляхам і вось, угаварыў тагачаснага Старшыню Беларускай Рады Міністраў А. Луцкевіча, каб ён уздыўся за гэта. У гэтых мэтах А. Луцкевіч прыехаў з Парыжа, дзе ён быў на эміграцыі і ўзяўся праводзіць палёнафільскую палітыку. Прадстаўніком польскага ўраду на гэтых справах быў сучасны пасол Ваявудэкі, які хацеў атрымаць мандат ад Беларускае Рады ў Менску на Беларусь. Гэта ім,

мясца ўва ўсіх беларускіх школьных хрыстаматыях; як твор непараўнаны дзеля нацыянальнага асьведамленьня беларускіх дзетак.

Гэтым канчаем агляд зборніку „Вознавоўнае“.

Канчае, адначасна з гэтым, частку I-шую нашага агляду, ласьне: „Творчасць лірыка-эпічнаю“, успомнім тут пра яшчэ адзін мала вядомы твор Купалы, які належыць да гэтай самай групы: невялічку, гістарычную поэму п. н. „Месьня аб паходзе Ігара“, якая друкавалася ў часопісі „Вольныя сьці“ у Менску ў 1921 годзе (№ № 5—6) і дасюль яшчэ ня выйшла асобнай кніжкай.

Неадкладнае выданьне яе, з'яўляецца адной з пяршэйшых задач у гэтай краіне.

У канцы, на падставе двух апошніх зборнікаў поэта, адзначым, што, па нашаму скромнаму пракананьню, Купала, прынамсі ў творчасці лірыка-эпічнай, дайшоў да свайго творчага зьніту.

Я. Сьветазар.

(Канчатак).

* * *

Я сягонья душой
Распаліў трыбуляр.
Ходзьце, браця, са мной,
Пойдзем кадзіць Пагоні аўтар;
І паложым шнурок
З сэрцаў нашых ахвяр;
Ходзьце, браця, са мной,
Пойдзем кадзіць Пагоні аўтар...
Я сягонья душой
Распаліў трыбуляр.
Мо' расыпіцца рой
Апляваўшых нас мар.
Ходзьце, браця, са мной,
Пойдзем кадзіць Пагоні аўтар...
Я сягонья душой
Распаліў трыбуляр.

Што дзеецца ў сьвеце?

Сытуацыя у Кітаі.

Як ведама, дык значная частка кітайскага места Шанхаю занята канцэсіямі іншых дзяржаваў якія абараняюцца чужымі вайскамі. Цяпер, калі кантонцы занялі Шанхай, дык канцэсію частку не зачэпілі, каб не выклікаць канфлікту з другімі дзяржавамі. Работнікі дамагаючыся падпарадкаваньня ўсяго Шангаю кантонскаму ўраду абвясцілі забастоўку на фабрыках чужынецкіх канцэсіяў.

як Луцкевічу так і Ваявудэкаму, не ўдалося, бо большасць Рады не згадзілася, а пасля Менск занялі бальшавікі. Але-ж супрацоўніцтва на палёнафільскім грунце паміж Луцкевічам і Ваявудэкім распачалося. Луцкевіч прадаў Ваявудэкаму сябе тады. З усяго гэтага бачым, што наш закід Луцкевічу аб супрацоўніцтве з Ваявудэкім ня ілжывы.

Далей А. Луцкевіч апраўдвае сябе тым, што ён не будучы паслом ня мог ведаць сэкрэтаў Белар. Пас. Клубу. Праўда, што ад пасольства А. Луцкевіч адказаўся, але-ж замест сябе дапамог прайсці ў Сойм гэтакім асобам якія былі яму вернымі, дык яны мо' хоць і шчырыя Беларусы, але-ж папаўшы ў луцкевічаўскую сетку ня маглі таіць сэкрэтаў ад свайго шэфа і манарха. На гэтым і разыгралася сучасная трагедыя. Ясна што ў Беларускам Клубе ніякіх праступкаў ня было, але-ж „сэкрэты“, пры луцкевічаўскай здольнасці перакручваць факты рабіліся сэкрэтамі і цяпер стварылася тое, што паслом прыходзіцца сядзець пад арыштам. Дык вось, пішучы перадавіцу „Гангрэна“, бралася пад увагу толькі гэта. І якраз на гэта Луцкевіч прызнаўся, што адказаць лічыць немагчымым і праўда, ляянка фактаў не пераможаш. Ня могуць адказаць на закід аб яго прадажнасьці, А. Луцкевіч сам робіць некаму закід у нейкай прадажнасьці, ужываючы „моцных“ ляяльных слоў.

Наагул у сваім пісьме А. Луцкевіч ужыў многа „бруковых“ вульгарных словаў не падаўшы фактаў на сваё апраўданьне, дык гэтым выявіў сваю незтычнасьць і баламудтва розуму, якое не пакінула яго на т пасля ўжытага спецыяльнага на гэта адпачынку.

Можна лічыць, што гэтым высветлілася ўсё, адносна ролі пасла Ваявудэкага ў дэфэнзыве і Луцкевіча ў іх супрацоўніцтве і прыцельстве. Наступнае пабачым.

Піліп Нікель.

Як упісацца у Беларускі Сялянскі Саюз.

Падпішчык, які добра зразумеў, што Беларускі Сялянскі Саюз зьяўляецца партыяй, якая запраўды адважна бароніць інтэрэсы нашага сялянства, павінен неадкладна ўпісацца ў свой Саюз. З гэтае мэтай трэба паслаць у Цэнтральны Камітэт аткрытку (Вільня, Завальная 6—5) з просьбай прыслаць бланкеты заявы і анкеты, інструкцыі і праграму.

Да нас пішуць.

Суботніцкая бугальтэрыя.

Бугальтэрыя наагул вельмі цікавая навука. Цікавая бугальтэрыя італьянская, цікавая амерыканская, а найцікавейшая і найпрасцейшая гэта ўжо, напэўна, суботніцкая. Вось прыклад: авёс на рынку ў нас каштуе 5 зл. за пуд, а на суботніцкай гміннай бугальтэрыі ён выходзіць 12½ зл.; сена каштуе на рынку 1½ зл., а на гэтай бугальтэрыі 2 зл. 30 гр. Выходзіць усё гэтак за тым, што воіт наш па яго собскіх словах, мае поўную кваліфікацыю на войтаства. Як „кваліфікаваны“ чалавек, ён для ўсякіх закупаў стварыў камісію з трох радных. І вось гэта „камісія з трох“ едзе на гмінным каню купляць для гмінных-жа каней авёс. У дзень яна закупіць два пуды і заплаціць 10 зл., а дзеты атрымае 15 зл. дык і выходзе, што пуд аўса каштуе 12½ зл. Сена гэтаксама. І вось нашы сяляне ня хочучь прызнаваць такой новай бугальтэрыі і абураюцца проціў яе, а староства і соймак лідзкі глядзяць на гэта неяк праз пальцы. (А мо' і самы навучыліся такой бугальтэрыі). Гледзячы на гэтыя парадкі міма волі думаецца, ці не ўзяла Ліда ў спадчыне па Валожыне засады: „Нам разумных і граматных воітаў ня трэба; чым воіт дурнейшы тым для нас лепш“. Гэтыя словы заўсёды паўтараў заступнік інспектара п. Радзевіч. Бо каб не трымалася Ліда гэтай засады, дык нашага воіта на яго становішчы напэўна ня ўдзяржала-бы ніякая сіла. Наш пробашч кс. Жэброўскі, de facto зьяўляецца воітам, бо ні адной паперкі воіт de jure не падпіша, пакуль не сходзіць на плябанію замальдаваць. У канцы ўсіх канцоў мы маем шмат „nakazów płatniczych na podatek deficytowy“.

Рыбакі.

Гаспадарскі аддзел.

Як вывесці сажу з пшаніцы.

Кожнаму гаспадару, каторы сее пшаніцу, вядома, як вялікую шкоду робіць сажы. Добрая палавіна каласоў струхлее, а адгэтага і прыбытак зьменшыцца на палавіну. Апрача таго, мук, дзе было многа сажы, шкядлівая як для чалавека, так і для жывёлы. Вось сажы па латіні (ustilago tritici) і (tilletia tritici) гэта ёсьць хвароба ды ішчэ і заразная, якую як і ўсякую іншую трэба лячыць. Трэба заўсёды памятаць прыказку: „што пасееш той пажнеш“. Вось-жа, хто ня хоча каб сажы псула яму пшаніцу, хай сее як найчысьцейшым насеннем. Некалькі пыліцак сажы хоіць каб занячысьціць морт пшаніцы. Каб збавіцца сажы, гаспадары хапаюцца за розныя спосабы. Заграніцаю кожны гаспадар ужывае дзеля гэтага тога ці іншага марыла. У нас-жа найчасцей пшаніца з сажам мыецца або чыстаю вадою, або ў найлепшым выпадку да вады дадаецца колькі драбкоў т. з. сіняга каменя (CuSO₄) Звычайна ў першым выпадку саўсім не бывае жаднай карысьці, у другім вельмі слабая.

Маю на мэце падаць адзін практычны спосаб марэнья пшаніцы ў т. зв. 2% бордаўскай юшцы (раствор 2 кг. сіняга каменя і 2 кг. паленай вапны ў 100 літрах вады).

Прыгатаўляецца юшка ў гэты спосаб: адмераўшы 100 літраў вады да дзеравянай пасудзіны (цэбар ці інш). Завешваем ў ваду торбачку з сінім каменем (CuSO₄) на ноч, паленую вапну (СаО) ў другоў дзеравянай пасудзіне і распускаем вапну на малака дэраз ноч, на другі дзень мешаем вапну з растварам сіняга каменя. Пшаніцу, якую маем сяць за адзін два дні, пасыпаем у асобную пасудзіну. Паліваем юшкаю так, каб пад пшаніцаю юшка паднялася болей-меней на тры цалі пры гэтым часта мешаем дзеравянну лопатаю. Ніколі ня трэба ўжываць пасуды або лапаты жалезнай. Пшаніца мокне ў юшцы ад 24 да 36 гадзін; потым зьліваем юшку, а пшаніцу сушым і сеем. Юшка добра ўчынкуе праз цэлы тыдзень, аднак ня больш. Старая юшка ня мае тае сілы як сьвежая. У адной юшцы можна пяць, шесць разоў мачыць пшаніцу і ўскі раз учыпак будзе добры. Дык вось пяць, шесць гаспадароў могуць супальна зрабіць юшку і мачыць пшаніцу адзін за другім. Хто патрабуе менш як 100 літраў юшкі, можа зрабіць 50 або 25. Трэба аднак заўсёды дбаць каб на 100 часцін вады прыпадала 2 часціны сіняга каменя і часьціны вапны; так на 50 л. вады — 1 кг сіняга каменя і 1 кг. вапны, на 25 л. — ½ кг. сіняга каменя і ½ кг. вапны.

М. Жук.

Земскі камісар.

Земскі камісар Нясьвіскага павету, гэтак даўся ў знакі насяленьню свайго павету, асабліва сялянам, што кожны, хто меў да яго якую-колечы справу, адзываецца аб ім вельмі блага. І ня пытайся, кожны адкажа, што наш камісар—гэта дрэнны чалавек. Урадуе камісар па оерадах, што-тыдзень, як кажа вывешанае абвешчэньне на дзвярях яго канцэлярыі. Згодна з гэтым абвешчэньнем селянін, з заявай аб прырэзцы зямлі ў руках стараецца трапіць да пана камісара на сераду. Аднак часта бывае так, што прыехаўшаму інтэрасанту адказваюць, што камісара няма ў дому і прапануюць прыехаць у наступную сераду. Добра, калі такі селянін-інтэрасант, жыве недалёка ад Несьвіжа, а калі вёрст за 40—50, дык прыходзіцца таму блага. Яшчэ і з гэтым можна пагадзіцца, калі ёсьць дарога і лёгка прыехаць, але вось калі няма дарогі, бездарожжа, дык як тады дабрацца да камісара? Любіць вінаваціць гэту-ж самую дарогу і сам камісар, калі чамусьці спозніцца прыехаць на азначаны дзень у вёску, хаця-ж яго тройца добрых коняў не павінна баяцца гэтай дарогі.

Зяву вашу, калі ў добрым гумары дык прыме, а калі не, то прычэпіўшыся да чаго-кольвек, як напр. памылак у мове, скажа напісаць заяву на нова. Прыймае інтэрасантаў па выбару. Хто багацей і значей, таго і спаткае, і руку падасць, і ў крэсла пасадзе, і пагаворыць добра, на'т і да дзвярэй праводзе і ў тры мігі адправіць да хаты.

Наш камісар, або як яго сяляне называюць „рабыя порткі“ (бо заўсёды прыяжджае на вёску ў рабых портках), вельмі добры для паноў, энэргічна бароніць інтарэсы нашых абшарнікаў, але для нас сялян, такі чалавек, ад якога можна атрымаць масу ўсялякіх абяцанак, можна пачуць цэлую лекцыю аб маральнасьці, але толькі ні зямлі ні належнай справядлівасьці.

Мужычок.

Нашая вёска.

(Гарбуноўшчына, Несьвіскага павету).

Вёска наша, так як і ўсе беларускія вёскі, выглядае дрэнна і няпрыгожа. Даўней гадоў сем таму назад, яна была адна з байчэйшых вёсак у Нясьвіскім павеце. Многа тут было моладзі, як простаі, так і „вучонай“. Цяпер нашыя „вучоныя“ працуюць у Польшчы. У вёсцы-ж нашай не засталася ніводнага інтэлігентнага чалавека, які-б мог што-кольвек памагчы тутэйшым сялянам. Засталася яна самотнай, дык заглохла. Стаіць наша вёска паміж гор, якія акружаюць яе з усіх бакоў, недалёка места Клецка. Можа хто з чытачоў і знае яе—гэта Гарбуноўшчына. Няма тут ніводнага дому якім-бы можна было пахваліцца, бо сялян у нашай вёсцы багатых, як у другіх вёсках, няма. Калі-ж, праўду кажучы, разгледзіўшы добра можна сказаць, што выглядае яна міла. У апошнім годзе было ў нас гэтакае здарэньне: з суседняга маентку, дзе стаіць пастарунак, зайшоў аднаго разу да нас па службе „сам“ камэндант пастарунку Шыбэйко. Яму надта не спадабалася што ў нашай вёсцы вуліца была гразная і вузкая. Праз тыдзень ён загадаў сялянам нашай вёскі разгарадзіць усе агародчыкі, якія знаходзяцца ў кожнай вёсцы ля вуліцы перад хатамі дзеля кветак. Разгарадзілі. Праўда, вуліца трохі напырэла, але на гэтым яшчэ ня скончылася. На другі дзень ён прышоў і прыказаў выкапаць роў сярод вуліцы, каб асушыць яе. Сялянам хоць і не хацелася гэтага рабіць але мусілі, бо адказаць да бяліся. Роў быў выкапаны і агароджаны з абодвух бакоў калкамі, якія тырчаць у аршыні над зямлёй. Гэтае здарэньне застаецца сялянам у памяці на другі час, бо падчас вялікага дажджу, або як разстаіў сёлета сьнег, вуліца наша выглядае як у Вэнэцыі, толькі няма яшчэ пакульшто лодак. Народ тутэйшы—цёмны. Праўда, ёсьць тут нейкая школа, у якую ходзяць дзеці, але што яны там робяць, дык трудна адгадаць, бо за тры гады добра знаюць толькі тры словы: „Аля, Цэля ды Ас“. Сяляне нашы надта любяць сваю родную мову і некатарыя з іх нават хацелі-б купіць сваім дзеткам беларускія буквары, але і гэтага ня могуць ні адкуль дастаць. Ёсьць тут і такія, якія хацелі-б пачытаць сваю родную газету, але яны на'т не разумеюць, як выпісаць яе.

М. Буката.

Закуп зямлі.

(Грыцэвічы, Нясьвіскага пав.).

Перад вайной (у 1907 г.) малазямельны Паўлюк Ландорык зрабіў дагавор з панам Чарноцкім на куплю хутара Какоры. У часе гэтага дагавору даў ён пану Чарноцкаму 400 рублёў, а рэшту 600 рублёў прырок адаць пазьней. Кончыўшы справу дагавору Бондарык перайшоў на хутар і бабудаваўся.

Па вайне пан Чарноцкі прагнаў Бандарыка з хутара і не вярнуў яму грошы, кажучы, чаму ён не аддаў рэшту грошы ў часе вайны. А Бандарык аддаў-бы пану Чарноцкаму грошы, каб пан ня выяжджаў з мееца. Бо калі выехаў, дык каму-ж было аддаваць. Была іхняя справа і ў судзе; але ні грошы, ні тым болі зямлі Бандарык ня мог вярнуць, бо блага голаму судзіцца.

Дык вось паны нятолькі не даюць сялянам зямлю, а яшчэ ад іх адбіраюць.

Гарушкі Салавей.

НАШАЯ ПОШТА.

Пакрыўджанаму. Калі перад сьмерццй бацькі аставіў сваю часць для Вашай маткі, дык яна як хоча так і можа распараджацца зямлёй. Наагул браты дзеляць спадак папалам.

Андрэю Сеўку: Газету пасылаем, грошы вышліце пераказам праз пошту.

Букату М.: Адкрытку перадалі ў кнігарню, на Завальнай 7.

Полымя: Карэспандэнцыю вашу зьмяшчаем. Пішыце больш, на маркі і паперу прышлём. Адкрытага пісьма аб Грамадзе не зьмяшчаем.

Карповічу Віктару: Ваше пісьмо перадалі ў Кнігарню „Пагоня“.

Лабачэўскаму Г.: Грошы атрымалі газету пасылаем.

Івану Шушу, Гомкавічу, Ярашэвічу, Перхавічаніну: Карэспандэнцыі атрымалі памагчымацьці зьмесцім.

Ступніцкаму З пратэктывай вельмі цяжка, бо сваіх беларускіх становішчаў ёсьць мала. Папрабуйце адчыніць на месцы канцэлярыю заяваў і пісаць людзям заявы да рожных устаноў.

Чакаем на карэспандэнцыі; газету пачынаем пасылаць.

Урбановічу: Газету будзем пасылаць, толькі трэба каб Вы парупіліся ўсё-ж-такі прыслаць падпіску.

К. Рачко: Газету пасылаем Вам акуратна.

Маладому Беларусу: Карэспандэнцыю Вашу зьмясьцілі ў № 27. Інтэрпэляцыя будзе надрукавана.

Э. Гойдэу, Пачопку В., Петрашэвічу, Чудуку, Кудзю, Тарабашку, Жуку, Зубельскаму, Далмату, Купуру, Галоўку М., Галоўку А., Астрогу, Кунцэвічу, Скрыпку, Давілюку, Дуткевічу — пробны нумар паслаі.

Крэсу Ал., Стэфановічу І., Лагуну І., Фёдаракі, Сухку А., Пр. Штановічу, Навіцкаму Ал., Явчэўскаму, Голубу Б., Грыцкевічу А., Рубізе — газету пасылаем.

Дасталі ад:

Маляўскага Мікалая, Падбярэскага Гальяша, Дварчаніна, Кастуся Рачко, Трафіма Жыдка — па 2 зл.

Афяры на палітычных вязьняў.

Атрыманы афяры на палітычных вязьняў. у суме 21 зл. 50 гр. ад 31 асобы. Афяры сабраны Радашкоўскім Гуртком Інстытуту.

Куток сьмеху і сатыры

Руплівы муж.

— Няхай толькі пан аптакар добра назначыць, каторае лякарства для каровы, а якае для жонкі, бо ня дай Божа, памылюся, дык яшчэ кароўка здохне.

Мова на паказ.

Нейкі 80-гадовы дзядок ажаніўся з 20-гадоваю дзяўчынаю. Падчас шлюбу коьндз сказаў мову, якая пачыналася гэтакімі словамі:

— „Божа, даруй яму, бо ня ведае, што робіць!“

Добрая парада.

Каська: — Ай-эй-эй! Трэска ўбілася мне ў палец. Ой-эй-эй! Як мне баліць!

Міхаська: Ня крычы, дурная, ўлажы палец у вагонь, дык табе трэска выгарыць.

Улезла не ў пару.

Жабрак: Паважаная паня! Калі паня мне пічога нядасць, дык буду праз тры дні галодны.

Дзяўчынка з кошыкам: Дзедка! Прынясла табе полудзень. Вячэру прынясу а пятай гадзіне.

Прысылайце грошы на падпіску.